بخش سوم

بیماری‌های ناخن
بد شکلی عادتی، لکه‌های سفید و خطوط طولی ناخن

• دکتر محمد قهری
دکترای علوم آزمایشگاهی، PhD قارچ شناسی
استادیار دانشگاه امام حسین (ع)
ghahri14@gmail.com

خلاصه

در این بخش چند حالت از ناهنجاری‌های ناخن شامل: تیک عادتی، لکونیشیا و خطوط طولی روی ناخن مورد بحث قرار می‌گیرد. تیک عادتی بر روی ناخن‌ها، یک عادت نه چندان شایع است و اغلب موجب یک بدشکلی مشخص می‌گردد. آسیب معمولاً بر یکی یا هر دو ناخن شست دست به واسطه انگشتان همان دست وارد می‌شود. انگشت در چین ناخنی دورسال قرار می‌گیرد و سپس به جلو در روی صفحه ناخن کشیده می‌شود و این عمل مکرراً تکرار می‌گردد.

لکونیشیا، به صورت لکه‌ها و یا خطوط سفید رنگ در صفحه ناخن دیده می‌شوند. این عارضه که نسبتاً شایع است، در اثر آسیب‌های خفیف به ماتریکس ناخن پدید می‌آید. این لکه‌ها اهمیت بالینی ندارند و با رشد ناخن به بیرون رانده شده و نیازمند درمان نمی‌باشند.

خطوط طولی روی ناخن، یک پدیده طبیعی می‌باشد و به طور خفیف در اکثر ناخن‌ها دیده می‌شود. با توجه به تفاوت جنس ناخن در افراد مختلف، میزان و شدت این خطوط در افراد متغیر است. اما بعضی عوامل مانند افزایش سن و بیماری‌های مزمن موجب تشدید این خطوط می‌شوند. این خطوط به خودی خود یک بیماری نیستند بلکه صرفاً از نظر زیبایی ظاهر مناسبی به ناخن نمی‌دهند. اونیکورکسی به حالتی گفته می‌شود که خطوط طولی به همراه شکنندگی در صفحه ناخن مشاهده شده باشد.

کلید واژه‌ها: اختلالات ناخن، ناهنجاری‌های ناخن، بیماری‌های ناخن، دیستروفی ناخن، اونیکودیستروفی

مقدمه

هدف از ارائه این مطالب که به صورت پی در پی در مجله آزمایشگاه و تشخیص درج می‌گردند آشنایی با بیماری‌های قارچی ناخن و سایر بیماری‌های آن و روش‌های تشخیص صحیح آزمایشگاهی می‌باشد. در ادامه مطالب قبل در این شماره بد شکلی عادتی، لکه‌های سفید روی ناخن و پیدایش خطوط طولی روی ناخن مورد بحث قرار می‌گیرد.

بدشکلی عادتی- تیک

جویدن یا کندن بخشی از قسمت پروگزیمال چین ناخن انگشت شست به وسیله ناخن انگشت اشاره که عادت شایعی است.

دسته‌های خطی از شیارهای افقی در سطح ناخن امتداد یافته‌اند. موج دار شدن ناخن به دلیل اگزمای مزمن در چین ناخنی پروگزیمال نمای مشابهی ایجاد می‌کند. در مورد مشابه در اونیکومایکوزیس، ضخیم شدن ناخن و اونیکولیز هم دیده می‌شود در صورتی که در این حالت فقط شیارهای افقی و بدون حالت هیپرتروفی مشاهده می‌گردند.

تیک عادتی بر روی ناخن‌ها

یک عادت نه چندان شایع است و اغلب موجب یک

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-02]

بدشـــکلی مشخص می‌گردد. آسیب معمولاً بر یکی یا هر دو ناخن شســـت دست به واســـطه انگشتان همان دست وارد می‌شـــود. انگشـــت در چیـــن ناخنی دورســـال قرار می‌گیرد و ســـپس به جلو در روی صفحه ناخن کشـــیده می‌شـــود و این عمل مکرراً تکرار می‌گردد. آسیب وارده در قســـمتی مربوط به این عمل است و در قسمتی نیز به واســـطه چیدن کوتیکول می‌باشد. جدا شدن کوتیکول از ناخن قابل توجه اســـت. با شـــیوع کمتر، انگشـــت دست دیگر برای چیدن کوتیکول به کار می‌رود. آسیب حاصله معمولاً شکل یک فرو رفتگی به پهنای تقریبی ۲ میلی‌متر در قســـمت مرکزی ناخن و از کوتیکول تا نوک ناخن را فـــرا می‌گیرد و از آن تعدادی ســـتیغ‌های عرضی تقریباً تا کناره‌های ناخن امتداد می‌یابند. این فرو رفتگی همیشـــه وجود نداشـــته و ممکن است در ناخن شست یک دست موجود باشـــد و در دیگری دیده نشود. وقتی فرورفتگی وجود ندارد، ســـتیغ عرضی تنها نشـــانه مشـــهود اســـت. وجـــود یا نبود یـــک فرورفتگی احتمالاً بـــه نیروی وارده آن انگشـــتی که آسیب می‌رساند بســـتگی دارد. در موارد کمی انگشـــتی به غیر از انگشت شست دست متحمل بد شـــکلی می‌گردد و در این موارد شســـت دست، انگشت آســـیب رسان می‌باشد. مشابه ناخن جویدن، این رفتار به سختی قابل ترک است. تنها مواردی که احتمالاً با این بد شـــکلی اشتباه می‌شـــوند عبارت‌اند از دیستروفی قسمت میانی (دیســـتروفیا مدیانا کانالیفورمیـــس هلر)، درماتیت گرفتار کننده ناخـــن و ترومای وارده به علل مختلف. در درماتیت، ســـتیغ‌های عرضی نظم کمتری از تیک عادتی داشـــته و احتمـــالاً مدرکی از درماتیت در آن انگشـــت یا تاریخچه تازه ای از درماتیت وجود دارد. در دیســـتروفی میانی، یک شـــکاف حقیقی تا پائیـــن ناخن وجود دارد و برجســـتگی‌های طرفی نمای پر دارند. گاه گاهی ســـتیغ عرضی نتیجه به عقب رانده شدن شدید کوتیکول در طی مانیکور کردن اســـت، یا آن که ممکن اســـت در اثر فشار شـــدید مکرر در نوک ناخن باشـــد. این مورد در صورت قطع عادت یا در صورت پانســـمان بسته انگشت گرفتار برای مدتی کافی قابل درمان است. تصاویر شماره ۱ تا ۷ بدشکلی عادتی ناخن را نشان می‌دهند.

تصویر شماره ۱

تصویر شماره ۲

تصویر شماره ۳

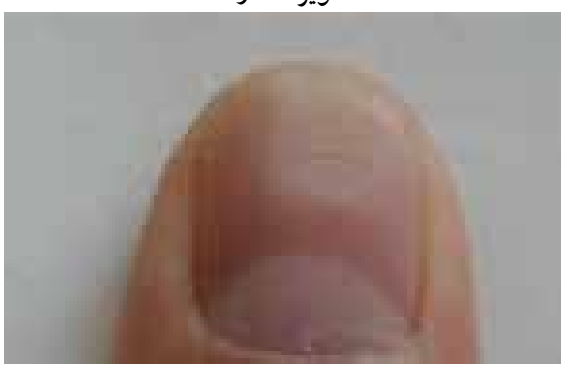
[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-02]

تصویر شماره ٤

تصویر شماره ٥

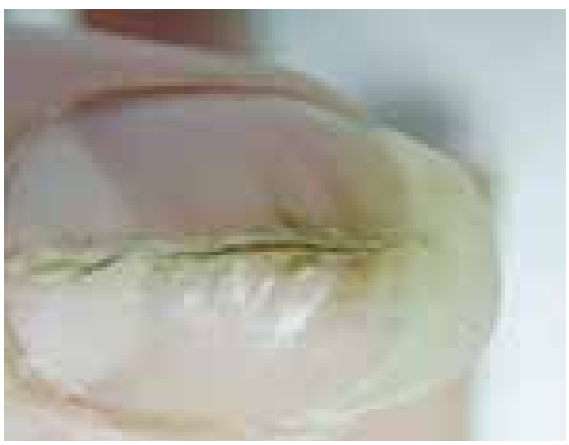
تصویر شماره ٦

تصویر شماره ٧

تصویر شماره ٨- اونیکودیستروفی میانی ناخن و منظره پر مانند اطراف کانال

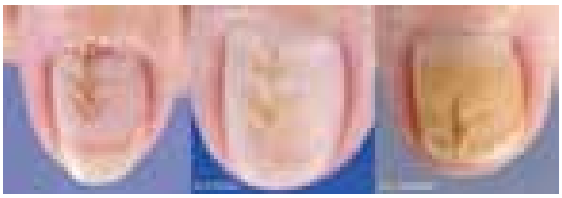

تصویر شماره ٩- اونیکودیستروفی میانی کانالی شکل

تصویر شماره ١٠- اونیکودیستروفی میانی کانالی شکل

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-02]

تصویر شماره ۱۱- اونیکودیستروفی میانی که از قسمت پروکسیمال شروع شده و همراه با رشد ناخن به سمت خارج متمایل می‌شود

دیستروفی میانی کانالی شکل ایجاد شکاف طولی یا تشکیل کانال در قسمت وسط (میانی) صفحه ناخن است، یک شکاف اغلب شبیه یک درخت صنوبر در کوتیکول ایجاد می‌شود و سپس همانطور که ناخن رشد می‌کند این شکاف به سمت خارج حرکت می‌کند. ناخن‌های انگشت شست بیش از سایر ناخن‌ها مبتلا می‌شوند و معمولاً یک لانولای بزرگ شده دارند که احتمالاً در اثر فشار مکرر بر روی قاعده ناخن است (تصاویر شماره ۸ تا ۱۱).

لکه‌های سفید (Leuconychia)

به صورت لکه‌ها و یا خطوط سفید رنگ در صفحه ناخن دیده می‌شوند. این عارضه که نسبتاً شایع است، در اثر آسیب‌های خفیف به ماتریکس ناخن پدید می‌آید. این لکه‌ها اهمیت بالینی ندارند و با رشد ناخن به بیرون رانده شده و نیازمند درمان نمی‌باشند.

سفید شدن ناخن

سفید شدن ناخن شایع‌ترین تغییر رنگ ناخن است که ممکن است مادرزادی یا اکتسابی، کامل، نسبی یا خطی باشد. فرم ارثی اتوزوم غالب و ناشایع است. فرم اکتسابی گاهی نشانه یک بیماری حاد است مثل خطوط (mee'line) درمسمومیت با آرسنیک ولی اکثراً بیماری شدید همراه آن نیست. رنگ سفید به علت شاخی شدن ناکامل است طوری که هسته یا بقایای هسته در صفحه ناخن باقی می‌ماند. به علت ضعیف بودن کراتین، ناخن تمایل به شکستن دارد. لکونیشیا باید از سفید شدن ناخن در اثر عفونت‌هایی مثل قارچ‌ها و یا تغییر رنگ ناشی از هیپوآلبومینمی افتراق داده شود. خطوط سفید ناخن در بیماری داریر نیز دیده می‌شود. لکه‌های سفید در ناخن‌ها معمولاً نشانگر آسیب دیدگی جزیی است. این لکه‌ها نشانه کمبود ویتامین نیستند. نوارهای سفید رنگی ممکن است بعد از مواجهه با آرستیک که به پروتئین‌های ناخن متصل می‌شود بروز کنند. ناخن‌ها ممکن است به علت بیماری‌های کبدی، سفید و کدر شوند.

نقاط کوچک سفیدی که بر روی ناخن‌هایی با حالات و رنگ کاملاً سالم پدید می‌آیند، معمولاً نشانه مشکلی جدی نیستند. در اکثر اوقات آن‌ها علامت آسیب‌های وارد شده به ناخن هستند. اگر پایه ناخن- جایی که سلول‌های جدید ناخن تولید می‌شود- صدمه ببیند، نشانه‌های این ضربه به صورت نقاط سفیدی بر روی ناخن جدید دیده می‌شود. اما با توجه به این که رشد ناخن بسیار کند است، زمانی که این نشانه بر روی ناخن پدید می‌آید و قابل مشاهده می‌شوند، مدت‌ها از زمان ضربه وارده گذشته است.

اما اگر مطمئن هستید که به ناخن شما آسیبی وارد نشده و این نقاط سفید دائماً بر روی ناخن وجود دارند، ممکن است به مشکلاتی چون اگزما یا داءالصدف (پسوریازیس) دچار بوده یا کمبود روی در رژیم غذایی وجود داشته باشد.

لکونیشیای سهمی (پارشیل) بسیار شایع است و ممکن است منقوط یا مخطط باشد. ممکن است گاه گاهی نتیجه ناخوشی باشد، مثلاً خطوط Mee در مسمومیت مزمن آرسنیک و در ارتباط با بسیاری از بیماری‌های دیگر توصیف شده است. به هر حال در اکثریت موارد منقوط که فوق العاده شایع هستند، هیچ علتی را نمی‌توان یافت. Mitchell یک مطالعه جالب روی ناخن‌های خود در عرض دوره ای یک ساله انجام داد و نشان داد که تعدادی لکه‌های سفید نزدیک کوتیکول ظاهر می‌شوند اما تعدادی دیگر نیز در سایر قسمت‌های ناخن پدید می‌آیند. برخی قبل از رسیدن به لبه آزاد محو می‌گردند و تعدادی بعد از تشکیل شدن افزایش اندازه می‌یابند.

در لکونیشیای مخطط، یک عنصر تروماتیک در برخی موارد و بخصوص با شدت به عقب راندن کوتیکول در حین مانیکور کردن وجود دارد. این مورد در صورت انجام مانیکور با ملایمت التیام خواهد یافت. توضیح خیلی رضایت بخشی برای سفید شدن وجود ندارد اما ممکن است مربوط به شاخی شدن ناکامل باشد به طوری که هسته‌ها یا بقایای هسته ای در صفحه ناخن باقی بمانند.

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-02]

تصویر شماره ۱۲- لکه سفید ناخن
(Leukonychia punctata)

تصویر شماره ۱۳- لکه سفید ناخن
(leukonychia partialis)

تصویر شماره ١٤- سفید شدن ناخن
(Leukonychia totalis)

تصویر شماره ۱۵- لکونیشیای مخطط
(Leukonychia striata)

تصویر شماره ١٦- لکونیشیای مخطط

تصویر شماره ۱۷- لکونیشیای مخطط

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-02]

تصویر شماره ۱۸- لکه سفید ناخن
(leukonychia striata)

تصویر شماره ۱۹- لکونیشیا
(Leukonychia partialis)

خطوط طولی Vertical Ridges

اگـر یک ناخـن را از نزدیک مشـاهده کنیم خطوطی را در طول آن می‌بینیم. این حالت یک پدیده طبیعی می‌باشـد و به طـور خفیف در اکثر ناخن‌ها دیده می‌شـود. با توجه بـه تفاوت جنـس ناخن در افراد مختلف، میزان و شـدت ایـن خطوط در افراد متغیر اسـت. اما بعضـی عوامل مانند افزایش سن و بیماری‌های مزمن موجب تشدید این خطوط می‌شـوند. این خطوط به خودی خود یک بیماری نیسـتند بلکه صرفاً از نظر زیبایی ظاهر مناسـبی به ناخن نمی‌دهند (تصاویر شـماره ۲۰ تا ۲۲). اونیکورکسـی به حالتی گفته می‌شـود که خطوط طولی به همراه شـکنندگی در صفحه ناخن مشاهده شده باشد.

تصویر شماره ۲۰- خطوط طولی روی ناخن

تصویر شماره ۲۱- خطوط طولی روی صفحه ناخن

تصویر شماره ۲۲- خطوط طولی روی ناخن‌ها

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-02]

References

1- *www.nailsmag.com/article/97480/onychatrophia*

2- www.thailabonline.com/nail.htm

3- en.wikipedia.org/wiki/Onycholysis

4- www.nailsmag.com/article/81928/what-is-onycholysis?Page=2

5- www.internationaleczema-psoriasisfoundation.org/nail_psoriasis.php4

٦- *بیماری‌های ناخن تألیف پیتر. د. سمن، مترجم شهریار بقائی. انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه علوم پزشکی ایران. چاپ اول. ١٣٦٧.*

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-02]